

**Notatka ze spotkania** organizacji pozarządowych walczących z bezprawiem i korupcją pod hasłem: „**Mamy prawo czy bezprawie?**” w dniu 14 lipca 2008 roku

Spotkanie przy okrągłym stole zostało organizowane w odpowiedzi Rzecznika Praw Obywatelskich na inicjatywę Stowarzyszenia „Przeciw Bezprawiu” w Bielsku – Białej, zaangażowanego w utworzenie na terenie Polski federacji organizacji pozarządowych i niezależnych ruchów obywatelskich, podejmujących walkę z układami i bezkarnością władz administracyjnych i wymiaru sprawiedliwości.

W spotkaniu wzięli udział Przedstawiciele Organizacji:

Stowarzyszenia Osób Poszkodowanych przez Wymiar Sprawiedliwości „Lex” z Łodzi, Stowarzyszenia Obrony i Rozwoju Polski z Rzeszowa, Społecznego Komitetu Obrony Praw Człowieka z Wielunia, z Częstochowy: Ogólnopolskiego Zrzeszenia Emerytów i Rencistów, Stowarzyszenia Społecznego Samorządu Mieszkańców i Stowarzyszenia Obrony Praw Lokatorów, Stowarzyszenia Walki z Bezprawiem z Chorzowa, Stowarzyszenia Poszkodowanych przez Nieuczciwych Pracodawców z Łysieńca, Stowarzyszenia Liga Nyska z Nysy, Ogólnopolskiej Grupy Inicjatywnej z Lubina, Krajowego Związku Lokatorów i Spółdzielców oraz Ruchu Przełomu Narodowego z Warszawy, Fundacji na Rzecz Pomocy Ofiarom Porwań im. Krzysztofa Olewnika z Olsztyna, a także Zespołów Merytorycznych Biura Rzecznika Praw Obywatelskich.

Spotkanie w obecności bielskich mediów prowadził Jerzy Jachnik, Prezes Stowarzyszenia „Przeciw Bezprawiu”. Przez jego Stowarzyszenie w ciągu dwóch lat działalności przewinęło się ponad 2 tys. osób, których nie było stać na adwokata. Poruszanych spraw było bardzo wiele, tak wiele, jak wiele ludzkich dramatów one spowodowały.

W następstwie negatywnej oceny wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania, wynikającej ze złych doświadczeń członków Stowarzyszeń i chęci zmiany obecnej sytuacji, dokonano następujących ustaleń:

1. Zawnioskowano konieczność powołania trzech zespołów tematycznych:
  - o w zakresie spraw cywilnych,
  - o karnych,
  - o spraw społecznych.
2. Ustalono, że zespoły będą się spotykać co miesiąc od września w celu rozwiązywania konkretnych problemów. Organizacje będą się kontaktować w zakresie tych problemów z dyrektorami Zespołów merytorycznych BRPO. Analiza konkretnych przypadków powinna doprowadzić do wystąpień generalnych.
3. Raz na kwartał będzie zwoływane spotkanie w pierwotnym składzie z dnia 14 lipca, z udziałem Pana Rzecznika, podsumowujące trzymiesięczne działania zespołów.
4. Najbliższym konkretnym problemem i zespołem, jaki powinien powstać, jest egzekwowanie przez stowarzyszenia prawa dostępu do postępowań cywilnych. Organizacje skarżą się na odmowy sądów dopuszczenia do występowania w sprawach, o odmowę wstępu na sale rozpraw. Takie zdarzenia miały miejsce m.in.

w Rzeszowie, w Wieluniu, w Bielsku, w Katowicach. Dopuszczanie Stowarzyszeń do postępowań powinno leżeć „w interesie wymiaru sprawiedliwości” – tym bardziej, że jest gwarantowane ustawowo. Wyjaśnienia w tej sprawie złożyli Dyrektor Dariusz Chaciński w sprawach cywilnych i dyrektor Marek Łukaszuk w sprawach karnych. Uczestnicy spotkania zamierzają zaproponować odpowiednie zmiany w ustawach k.p.k. i k.p.c. - ze szczególnym uwzględnieniem prawa do czynnego udziału Stowarzyszeń w sprawach karnych i cywilnych. Dr Janusz Kochanowski zasugerował ew. możliwość składania skarg do RPO w każdej konkretnej sprawie i przygotowanie na ich podstawie wystąpienia generalnego. Zdaniem organizacji prawa są zapisane, ale nagminnie łamane. Ten problem sprowadził prezesów Stowarzyszeń w imieniu poszkodowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich.

Następnym zespołem problemowym, jaki powinien powstać, byłby zespół do spraw rejestrowania rozpraw - jako sprawy fundamentalnej w prowadzeniu przesłuchań. Wniosek w tej sprawie poparła m.in. Pani Danuta Olewnik, mając na uwadze m.in. własne doświadczenia. Według sugestii RPO w tym temacie należy nawiązać kontakt i współpracę z Helsińską Fundacją Praw Człowieka oraz przygotować we współpracy z Dyr. Markiem Łukaszukiem wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia rzeczywistych kosztów rejestrowania rozpraw.

Kolejnym problemem jest zwalnianie od kosztów sądowych, o którym obecnie decyduje sąd na podstawie uznaniowej. Organizacje wnioskują o odebranie sądom decyzyjności w tym zakresie, tym bardziej, że obecnie nie jest przewidziana ścieżka odwoławcza. Natomiast przekazanie tych spraw Ośrodkom Pomocy Społecznej itp. instytucjom – jak to jest w projekcie ustawy Ministerstwa Sprawiedliwości o dostępie do nieodpłatnych porad prawnych - organizacje uważają za bardzo zły pomysł ze względu na lokalne powiązania i układy korupcyjne. O opiekę w tej kwestii został poproszony Dyrektor Chaciński.

Problemem jest działalność prokuratury i składanie skarg i odwołań do tej samej instancji – wyjaśnień w tej sprawie udzielił Dyrektor Marek Łukaszuk. Niezbędne są prace w kierunku zmiany tego systemu.

Niezwykle ważnym problemem – zwłaszcza w sytuacji płynących zewsząd zachęt do rozwoju własnej przedsiębiorczości - skupiającym kolejny planowany zespół - są sprawy społeczne, a zwłaszcza opłacanie składek w momencie zawieszenia działalności gospodarczej. Niezgodne są instrukcje ZUS-u z praktyką. Efektem tego jest niszczenie osób wykazujących się przedsiębiorczością i ich przechodzenie na system zapomóg. Problemem jest też cofanie rent stałych. Wyjaśnienia w tej sprawie przedstawił Pan Dyrektor Lesław Nawacki.

Organizacje oferują stałe monitorowanie sądów i rozpraw – we współpracy z Helsińską Fundacją Praw Człowieka.

Najbliższe spotkanie pierwszego zespołu, który ma się ukonstytuować, jest planowane pod koniec września.

Ewa Wrońska, 18 lipca 2008 roku